

L'OU COM BALLA **Jan Grau**

Amb la desaparició del Corpus com a diada festiva, hem perdut un seguit de costums que són enyorats i encara a la memòria de molta gent.

La festa del Corpus té els seus inicis al segle XIII, en que els frares dominics van impulsar una festa dedicada a l'Eucarístia, a partir de les visions de Juliana de Bethune. L'any 1264, el papa Urbà IV la va establir com a festa i al 1316, el papa Joan XXII, va publicar una butlla universalitzant la seva celebració.

A Catalunya se'n tenen notícies al 1318 a Vic i al 1320, a Girona i Barcelona. Dins del Corpus, una constant des dels inicis, són les decoracions florals, les ofrenes i decoracions més vistoses d'aquesta època de l'any. A alguns indrets com Sitges, Arbúcies o la Garriga, encara que el Corpus hagi perdut la seva força, conserven la confecció d'estores de flors pels carrers. Per altra banda, el Corpus té unes connotacions clares de propiciació de la fertilitat i de la plenitud.

L'Ou com Balla és un ou buit, damunt d'un brollador que té el peu guarnit de flors, de tal manera que es manté ballant per la continuïtat del raig. Quan cau, torna a rodolar fins el raig i es torna a enlairar, així successivament, essent un referent complet del moviment continuu i poguent-se relacionar, per tant, amb la vida, amb la història, amb el cicle de l'any... i amb el que es vulgui, amb tot el que té de preciós i alhora inexorable.

L'historiador barceloní Ramon Nonat Comas, diu que hi ha indicis de l'Ou com Balla a Barcelona des del segle XV. L'any 1440 el claustre va rebre l'encàrrec d'arreglar la capella del claustre i en el llibre de comptes de l'obreria de la catedral consta una partida d'ous que servien el brollador el dia de Corpus.

Imaginem-nos aquella catedral, inacabada, sense la façana actual i amb un aspecte molt més sobri. No és fins a 1448 que s'acaba el

claustre, fet que no treu que ja hi pogués haver abans l'Ou com Balla. Hi ha qui quan veu actualment l'Ou al brollador de la catedral, l'identifica inconscientment amb les oques. Sabem que l'any 1482 es construeix una caseta al claustre per les oques i els cignes. Les oques són uns animals prou coneguts com a guardians i tenen fama de ser els últims animals que van a dormir, com la frase que referint-se a anar al llit : *anar a tancar els ànecs...* o les oques, tant se val. Les oques tenien una seriosa funció de vigilància i tant bon punt entrava un intrús, amb l'escàndol que feien, despertaven a la guàrdia.

L'Ou com Balla, sembla que lliga més amb la funció simbòlica de plenitud. Naturalment s'identifica amb l'hòstia consagrada, sobretot si tenim en compte la data en que se'l fa ballar. També podem dir que l'ou és la cèl lula simple més gran, per tant portadora de vida, i alhora tant petita que la podem abastar. Pensem en els ous de les mones de Pasqua, una festa que justament vol significar el despertar de la natura. Les mones antigues, anomenades *Cristines*, eren un cercol de massa de pà, amb ous. A Alemanya, els ous de Pasqua són dels de veritat pintats de colors, que amaguen perquè els menuts els trobin. Pensem també en els ous que tradicionalment recollien i en alguns llocs encara recullen, els grups que canten caramelles, justament per Pasqua.

La versió més extesa del seu origen és que ens va arribar d'Itàlia. Alguns autors, contradint-se amb Ramon Nonat Comas, diuen que la introducció de l'Ou com Balla a Catalunya, és del segle XVIII. També una llegenda conta que un frare dominic català va veure en un poblet d'Itàlia, *un ouvo che danzava*. I encara una altra versió d'origen italià que s'ha volgut fonamentar en l'ocupació catalana de Nàpols, en que Alfons el Magnànim s'entretenia en fer ballar l'ou en un brollador del castell *Nuovo o d'Ouvo*. El 1848 en canvi, al *Libro Verde* de Barcelona, Joan Cortada i José de Manjarrés, parlen de l'Ou com Balla però confessen que n'ignoren l'origen.

M'atreviria a suposar que tot plegat són intents per justificar una tradició, que com acostumem a fer els catalans, situem l'origen en un altre lloc per legitimar-lo. Si més no, és estrany que enlloc d'Itàlia coneguem documentat aquest costum, ni tant sols a les esglésies

més antigues. Tant se val d'on vé, però a ben segur té més a veure amb els cultes antics de fertilitat, cristianitzats convenientment.

L'Ou com Balla és per la catedral barcelonina tot un símbol, se'l pot admirar al claustre, al brollador de Sant Jordi que hi a la capelleta que es va fer al 1637. Com a detall curiós, sabem que l'any 1982, quan el Papa Joan Pau II va visitar Barcelona, van posar l'Ou com Balla per la tardor, extraordinàriament en honor seu.

Abans que als anys seixanta es deixen de celebrar el Corpus, l'Ou com Balla es feia a moltes poblacions. Actualment, coneixem que es faci a Lleida, Manresa, Vic, també a Igualada recuperat des de 1975 i a Barcelona, on l'any 1994 va ser potenciat per l'Ajuntament i es pot admirar a l'Ateneu Barcelonès, al Museu Marés, a Ca l'Ardiaca i a la Catedral.

Personalment penso que és només un espectacle, com tants d'altres fets amb aigua a l'Edat Mitjana. D'origen català o no, en aquests moments no coneixem cap altre país que ho facin. Ni tant sols a Bèlgica, on el folklore és més ben considerat a nivell d'administració i de universitat, no en tenen cap notícia, malgrat que ens porten avantatja en l'estudi del Corpus. L'Ou com Balla és com un autòmata que funciona permanentment, però sense mecanismes ni circuits integrats. Sembla mentida com podem passar-hi una bona i llarga estona encantats veient com, un simple ou va ballant i rodolant damunt d'un senzill raig d'aigua. En té tant d'innocent com de màgic.

Jan Grau
17/05/96